

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
“УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ”**

Кафедра СОЦІОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС ДИСЦИПЛІНИ

СОЦІОЛОГІЯ ОСВІТИ

Освітній рівень: перший (бакалаврський)

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Напрямок підготовки: 6.030101 Соціологія

Статус курсу: нормативний

Бартош О.П. Соціологія освіти: Навчально-методичний комплекс для студентів напрямку 6.030101 «Соціологія» / Олена Павлівна Бартош. – Ужгород: УжНУ, 2016. – 66 с.

Розробник:

Бартош Олена Павлівна, кандидат педагогічних наук, доцент

Рецензенти:

Шандор Ф.Ф., кандидат соціологічних наук, доцент, УжНУ

Козубовська І.В., доктор педагогічних наук, професор, УжНУ

*Затверджено на засіданні кафедри соціології та соціальної роботи
факультету суспільних наук
Ужгородського національного університету
протокол № 1 від 15 вересня 2016 року*

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Кафедра СОЦІОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету суспільних наук

_____ ОСТАПЕЦЬ Ю.О.

«_____» _____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СОЦІОЛОГІЯ ОСВІТИ

напрямок підготовки

6.030101 «СОЦІОЛОГІЯ»

факультет, для студентів
якого викладається дисципліна

ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК

Ужгород – 2016 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Соціології освіти» для студентів
напряму підготовки 6.030101 соціологія. – «___» _____, 2016 р. – 10 с.

Розробники: канд.пед.наук, доц. Бартош Олена Павлівна

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри соціології та соціальної
роботи ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Протокол № _____ від «___» _____ 2016 року

Завідувач кафедри

_____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)
«___» _____ 2016 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2016

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напря́м підготовки, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Нормативна	
Модулів – 1		Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		4-й	4-й
Індивідуальне науково- дослідне завдання _____ (назва)	Напря́м підготовки 6.030101 Соціологія	Семестр	
		8-й	8-й
		Лекції	
Загальна кількість годин – 120	Освітньо- кваліфікаційний рівень: перший, бакалаврський	20 год.	8 год.
Для студентів денної форми навчання: тижневих годин – 3 аудиторних – 36 самостійної роботи – 84		Практичні, семінарські	
		16 год.	4 год.
		Лабораторні	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота	
		84 год.	108 год.
		Індивідуальні завдання: 0 год.	
		Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

- для денної форми навчання – 30%
- для заочної форми навчання – 10%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни полягає у отриманні студентами систематизованих знань про сутність, характеристики та функції освіти як соціального феномену; освоєнні студентами методів соціологічного вивчення освіти.

Завдання полягають у:

- поглибленні знань та активізації творчих здібностей студентів щодо освіти як особливої сфери соціальної реальності;
- засвоєнні основних категорій та теоретико-методологічних положень соціології освіти як галузі соціологічної науки;
- розгляді історії становлення та розвитку соціології освіти;
- репрезентації процесу інституціоналізації та стану соціологічних досліджень освіти в західних і пострадянських країнах;
- вивченні питань про витоки виникнення і розвитку освітніх інститутів у світовій практиці;
- ознайомленні з основними проблемами соціологічного вивчення освіти.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- предмет, об'єкт, структуру і функції соціології освіти;
- історію становлення і розвитку соціології освіти;
- основні категорії та теоретико-методологічні положення соціології освіти;
- основні напрямки (школи) у розвитку вітчизняної та зарубіжної соціології освіти;
- стан, тенденції і проблеми розвитку освіти на сучасному етапі, шляхи її модернізації.

вміти:

- диференціювати наукові картини світу і соціологічні парадигми як підстави формування соціології освіти;
- характеризувати соціальні проблеми освіти;
- здійснювати історично-соціологічний аналіз виникнення і розвитку освітніх інститутів;
- грамотно оцінювати особливості та механізми взаємодії освіти з іншими соціальними інститутами;
- аналізувати соціальні відносини в сфері освіти і процеси розвитку суб'єктів освітньої діяльності;
- аналізувати на теоретичному та емпіричному рівні факти і явища, які відбуваються в освіті;
- визначити взаємозв'язок соціології освіти з іншими науковими дисциплінами, в тому числі й з соціологічними (соціологією культури, соціологією особистості тощо);
- розкрити місце і роль соціології освіти в процесі реформування освіти в Україні.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. ОСВІТА ЯК ПРЕДМЕТ ВИВЧЕННЯ СОЦІОЛОГІЇ

Тема 1. Освіта як предмет вивчення соціології.

Тема 2. Об'єкт, предмет, функції соціології освіти, зв'язок соціології освіти з іншими науками.

Тема 3. Історія еволюції освіти.

Змістовий модуль 2. МІСЦЕ ОСВІТИ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУТІВ

Тема 4. Місце освіти в системі суспільних інститутів

Тема 5. Соціологія освіти як самостійна галузь науки

Тема 6. Освіта та її структура

Тема 7. Соціальні цінності та функції інституту освіти в суспільстві

Тема 8. Завдання, принципи і закономірності інституту освіти

Тема 9. Соціологічні дослідження системи освіти в Україні та шляхи її вдосконалення

Тема 10. Тенденції сучасної вітчизняної освіти

Тема 11. Проблеми модернізації сучасної вітчизняної освіти

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		лек.	прак	лаб.	інд.	с.р.		лек.	прак	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. ОСВІТА ЯК ПРЕДМЕТ ВИВЧЕННЯ СОЦІОЛОГІЇ												
Тема 1. Освіта як предмет вивчення соціології	12	2	2			8	12	2	0			10
Тема 2. Об'єкт, предмет, функції соціології освіти, зв'язок соціології освіти з іншими науками	12	2	2			8	12	2	2			8
Тема 3. Історія еволюції освіти	4	0	0			4	4	0	0			4
Разом за змістовим модулем 1	28	4	4			20						
Змістовий модуль 2. МІСЦЕ ОСВІТИ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУТІВ												
Тема 4. Місце освіти в системі суспільних інститутів	12	2	2			8	12	2	0			10
Тема 5. Соціологія освіти як самостійна галузь науки	12	2	2			8	12	0	0			12
Тема 6. Освіта та її структура	12	2	2			8	12	0	0			12
Тема 7. Соціальні цінності та функції інституту освіти в суспільстві	12	2	2			8	12	0	2			10
Тема 8. Завдання, принципи і закономірності інституту освіти	12	2	2			8	12	2	0			10
Тема 9. Соціологічні дослідження системи освіти в Україні та шляхи її вдосконалення	12	2	2			8	12	0	0			12
Тема 10. Тенденції сучасної вітчизняної освіти	10	2	0			8	10	0	0			10
Тема 11. Проблеми модернізації сучасної вітчизняної освіти	8	0	0			8	10	0	0			10
Підсумковий модульний контроль	2	2	0			0	0	0	0			0
Разом за змістовим модулем 2	92	16	12			64						
ІНДЗ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього годин	120	20	16			84	120	8	4			108

5. Теми семінарських занять
не передбачено навчальним планом

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
3		
	РАЗОМ:	0

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Освіта як предмет вивчення соціології (об'єктивні чинники виокремлення соціології освіти в самостійну наукову дисципліну, тенденцій та закономірностей в розвитку освіти, різноманітності терміну «освіта», результати освітньої діяльності, формальна і неформальна освіта, завдання соціології освіти)	2
2	Тема 2. Об'єкт, предмет, функції соціології освіти, зв'язок соціології освіти з іншими науками, основні підходи до вивчення освіти як системи і соціального інституту, структура соціології освіти	2
3	Тема 4. Місце освіти в системі суспільних інститутів (поняття «соціальний інститут», ознаки соціального інституту освіти, класифікація соціальних інститутів, генетична основа соціальних інститутів: об'єктивні та суб'єктивні чинники, горизонтальна організація освіти, вертикальна організація освіти)	2
4	Тема 5. Соціологія освіти як самостійна галузь науки (вплив різних сфер суспільного життя функціонування освіти як системи, освіта як автономна система, як соціальний інститут, як цілісна система, суб'єкти освітньої діяльності, об'єкти освітньої діяльності, засоби освітньої діяльності, соціальні принципи освіти,)	2
4	Тема 6. Освіта та її структура	2
5	Тема 7. Соціальні цінності та функції інституту освіти в суспільстві	2
6	Тема 8. Завдання, принципи і закономірності інституту освіти	2
7	Тема 9. Соціологічні дослідження системи освіти в Україні та шляхи її вдосконалення (методи досліджень, що використовуються в соціології освіти, соціологічні методи вивчення сфери освіти)	2
	РАЗОМ:	16

7. Теми лабораторних занять
не передбачено навчальним планом

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
	РАЗОМ:	0

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Освіта як предмет вивчення соціології.	8
2	Тема 2. Об'єкт, предмет, функції соціології освіти, зв'язок соціології освіти з іншими науками.	8
3	Тема 3. Історія еволюції освіти.	4
4	Тема 4. Місце освіти в системі суспільних інститутів	8
5	Тема 5. Соціологія освіти як самостійна галузь науки	8
6	Тема 6. Освіта та її структура	8
7	Тема 7. Соціальні цінності та функції інституту освіти в суспільстві	8
8	Тема 8. Завдання, принципи і закономірності інституту освіти	8
9	Тема 9. Соціологічні дослідження системи освіти в Україні та шляхи її вдосконалення	8
10	Тема 10. Тенденції сучасної вітчизняної освіти	8
11	Тема 11. Проблеми модернізації сучасної вітчизняної освіти	8
	РАЗОМ:	84

9. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання є однією з форм самостійної роботи студентів, яка передбачає створення умов для якнайповнішої реалізації творчих можливостей студентів і має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти одержують в процесі навчання, а також застосування цих завдань на практиці. Індивідуальні завдання виконуються студентами самостійно під керівництвом викладача.

До індивідуальних завдань відноситься: написання рефератів, есе, підготовка презентації за темами змістового модуля, підготовка тез на студентську наукову конференцію та написання наукових робіт для участі в конкурсах наукових студентських робіт на базі іншомовних джерел.

Перелік тем для реферування та підготовки доповідей, наукових робіт:

1. Історія розвитку освіти як соціального інституту.
2. Гуманітаризація та гуманізація освіти на сучасному етапі.
3. Альтернативна освіта за сучасних умов.
4. Характеристика системи освіти України.

5. Місце соціології освіти в системі соціологічного знання.
6. Основні параметри сучасної освіти.
7. Характеристика системи освіти в Україні.
8. Проблеми безперервної освіти.
9. Проблеми модернізації вищої освіти.
10. Взаємозв'язок соціології освіти з суміжними науковими дисциплінами.
11. Дослідження сучасних проблем шкільної і вищої освіти у вітчизняній соціології.
12. Соціологічні аспекти розвитку приватної освіти в Україні.
13. Вдосконалення механізмів управління освітою.
14. Сучасна ситуація в освітній сфері України.
15. Основні концепції сучасної соціології освіти (за Е.Гіденсом).
16. Прагматизм американської школи в соціології освіти.
17. Роль освітніх чинників в соціокультурному розвитку України.
18. Освіта як механізм передачі суспільного досвіду від одного покоління до наступного.
19. Освіта і сучасний науково-технічний прогрес.

10. Методи навчання

В аспекті передачі і сприйняття навчальної інформації: – словесні (розповідь, лекція, бесіда); – наочні (ілюстрація, демонстрація); – практичні (реферати, доповіді).

В аспекті логічності, мислення: – пояснювально-ілюстративні; – репродуктивні; – проблемного викладу; – індуктивні та дедуктивні; – частково-пошукові; – дослідницькі.

В аспекті керування навчанням: – навчальна робота під керівництвом викладача; – самостійна робота.

В аспекті діяльності в колективі: – методи стимулювання і мотивації обов'язку і відповідальності в навчанні: 1. роз'яснення мети навчального предмета; 2. вимога до вивчення предмета; – методи активізації: 1. навчальна дискусія (обмін думками); 2. аналіз конкретних ситуацій; 3. мозкова атака; 4. дискусія та диспут; 5. проблемне практичне заняття; 6. ділова гра.

В аспекті самостійної діяльності: структурно-логічні схеми.

11. Методи контролю

Методи контролю та самоконтролю (поточний контроль): методи усного контролю; методи письмового контролю та самоконтролю.

Поточний контроль знань здійснюється шляхом усного опитування вивчених тем курсу, написання самостійних та індивідуальних робіт, виконання тестових завдань. Метою поточного оцінювання знань студентів є виявлення їх рівня володіння проблематикою відповідно до вимог навчальної програми. Форми поточного контролю включають усне опитування студентів на практичних заняттях, презентації за темами змістових модулів, написання та захист доповіді тощо. Крім цього, поточний контроль охоплює такі вибірккові форми самостійної роботи, як: доповідь на студентській науковій конференції, підготовка наукової роботи тощо.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота											Сума	Модульна к/р	Разом
Змістовий модуль № 1			Змістовий модуль № 2										
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11			
5	5	0	5	5	5	5	5	5	5	5	50	50	100

T1, T2 ... T11 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Бартош О.П. Соціологія освіти: Навчально-методичний комплекс дисципліни для студентів напряму підготовки 6.03010101 «Соціологія» / О.П.Бартош. – Ужгород: УжНУ, 2016. – 65 с.

14. Рекомендована література

Базова

1. Соціологія освіти / [Гавриленко І.М., Огаренко В.М., Сидоренко О.О., Свідін О.Л., Яковенко Ю.І.]. – Запоріжжя: ГУ «ЗІДМУ», 2005. – Кн. 1. – 294 с.
2. Гавриленко І.М. Соціологія освіти // Соціологія культури: Навчальний посібник / За ред.О.М.Семашка, В.М.Пічі. – Київ: Каравела, 2002. – С.85-105
3. Зборовский Г.Е. Социология образования / Г.Е.Зборовский, Е.А.Шуклиина. – Москва: Гардарики, 2005. – 384 с.
4. Курс лекций по социологии образования: Учеб. пособие для вузов / Под общ. ред. В.И.Астаховой. – Харьков: Изд-во НУА, 2003. – 423 с.
5. Лихачев Б.Т. Социология воспитания и образования: Курс лекций / Б.Т.Лихачев. – Москва: Владос, 2010. – 295 с.
6. Лукашевич Н.П., Солодков В.Т. Социология образования: Конспект лекций / Под ред.Н.П.Лукашевича. – К.: МАУП, 1997. – 224 с.

7. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Соціологія освіти / Соціологія. Загальний курс. Навчальний посібник / За ред.Н.П.Лукашевича. – К.: Каравела, 2006. – С.329-344
8. Спеціальні та галузеві соціології / За ред. Пилипенка В.Є. – К.: Вища освіта, 2003.
9. Современная социология образования: Учебное пособие / Отв. ред. А.М.Осипов, В.В.Тумалев. – Ростов н/Д: Феникс, 2005. – 320 с.
10. Филиппов Ф.Р. Социология образования: Учебное пособие / Ф.Р.Филиппов. – М.: Наука, 1980. – 199 с.

Допоміжна

1. Астахова В.І. Вища школа України / В.І.Астахова. – Харків: Вид-во НУА, 2006. – 300 с.
2. Барвінський А.О. Соціологія. Курс лекцій для студентів вищих навчальних закладів. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 328 с.
3. Войтович С.О. Соціологія освіти // Соціологія: короткий енциклопедичний словник/ Під заг. ред. Воловича В.І. – К., 1998.
4. Волков Ю.Г., Мостовая И.В. Социология: Учебник для вузов / Под ред. проф. В.И.Добренкова. – М.: Гардарика, 1998. – 244 с
5. Вища освіта в Україні. Навчальний посібник / За ред. В.Г.Кремня, С.М.Ніколаєнка – К.: Знання, 2005. – 327 с.
6. Лігоцький А.О. Теоретичні основи проектування сучасних освітніх систем / А.О.Ліготський. – Київ: Техніка, 1997. – 484 с.
7. Навроцький О.І. Вища школа України в умовах трансформації суспільства / О.І.Навроцький. – Харків: Основа, 2000. – 240 с.
8. Навчальний посібник з курсу «Соціологічні дослідження в освіті» для осіб, що навчаються в магістратурі за спеціальністю «Педагогіка вищої школи». / О.А.Марущенко, Ю.С.Сіда. – Харків: ХНМУ, 2015. – 32 с.
9. Черниш Н. Соціологія: Курс лекцій / Н. Черниш. – 3-є вид., перероб. і доп. – Львів: Кальварія, 2003. – 540 с.
10. Шеремет И.И. Образование как социальный институт: Курс лекций / И.И.Шеремет. – Харьков, 1996.
11. Якуба Е.А. Образование как социальный институт / Якуба Е.А. Социология: Учебное пособие. – Харьков: Константа, 1996. – С.118-131

15. Інформаційні ресурси

1. Національна доктрина розвитку освіти України в XXI столітті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <www.mon.gov.ua> – Загол. з екрану. – Мова укр.
2. Философия образования для XXI века: Библиография [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://www.prometeus.nsc.ru/archives/exhibit2/philededu.ssi>> – Загол. з екрану. – Мова рос.
3. <http://old.tnpu.edu.ua/kurs/300/index.php?p=lekci/glav14.html>
4. http://pidruchniki.com/18210712/sotsiologiya/osvita_sotsialniy_institut
5. http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/715/yakuba.pdf
6. http://www.big-lib.com/book/8_Sociologiya_Zagalnii_kyrs/795_202_Osvita_yak_instityt_socializacii_ta_samorealizacii_ludini